

1. GGD's waarschuwen: toename geluidhinder en slaapverstoring door vliegtuiglawaai heeft impact op de gezondheid

© Stefan Koopmans

BEEK/MAASTRICHT -

Nergens in Nederland is de ervaren overlast door vliegglawaai zo groot als in Zuid-Limburg, op de omgeving van Schiphol na, constateren de gezamenlijke GGD's in een 'belevingsonderzoek'. Ook slaapverstoring baart zorgen.

Siebrand Vos

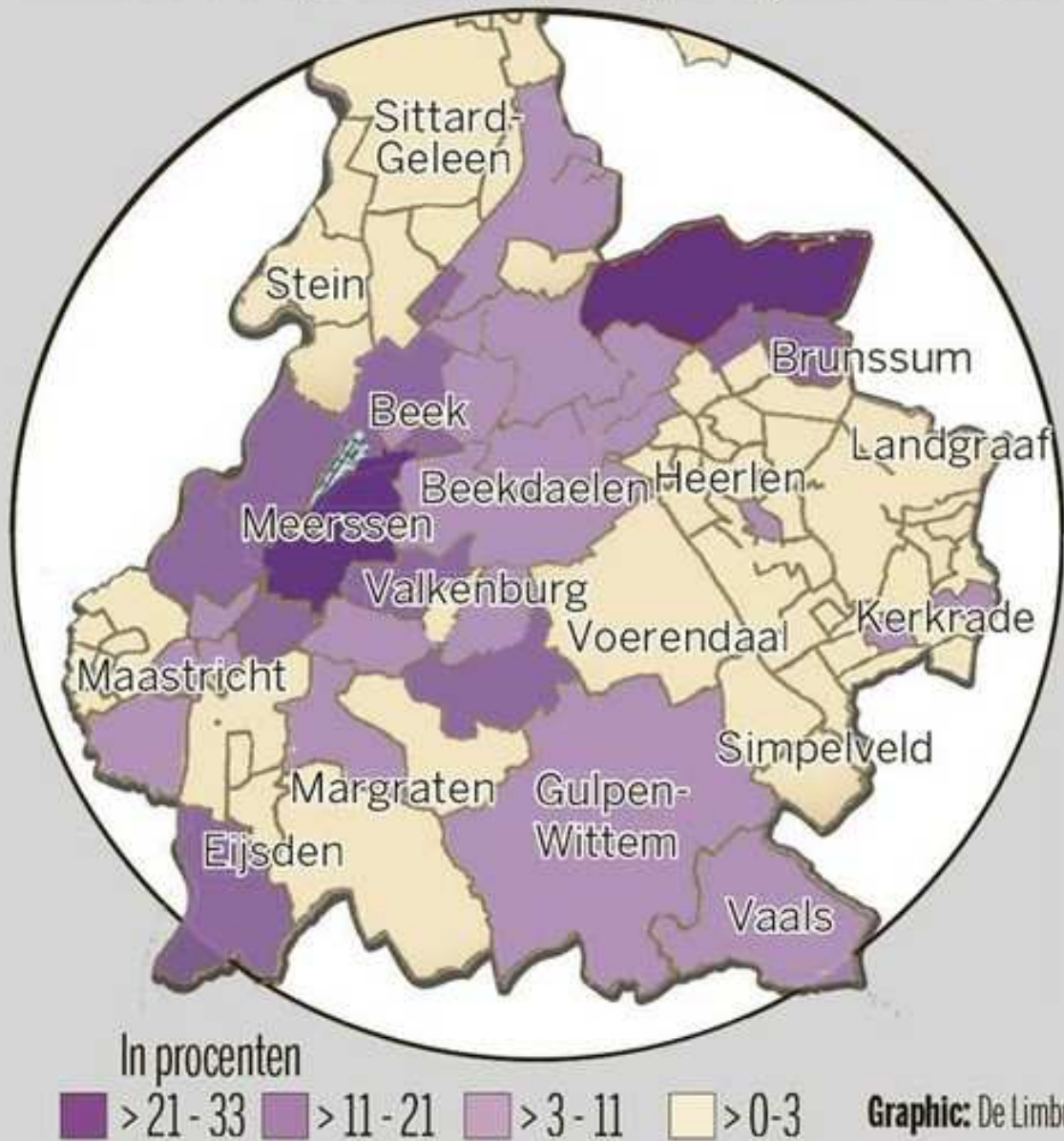
Vrijdag 4 november 2022 om 06:45

Maastricht Aachen Airport, Awacs-basis Geilenkirchen en Liège Airport maken van Zuid-Limburg een regio met relatief veel geluidhinder en slaapverstoring door vliegverkeer. Ernstige geluidhinder is tussen 2016 en 2020 toegenomen, constateren de gezamenlijke GGD's op basis van de laatste vierjaarlijkse landelijke peiling voor de Gezondheidsmonitor.

In opdracht van de ministeries van Infrastructuur & Waterstaat en Defensie heeft GGD GHOR Nederland de gegevens verwerkt in het *Belevingsonderzoek geluidshinder en slaapverstoring luchtvaart 2020*. Vanuit de gedachte dat politiek en bestuur dan landelijk en regionaal een betere belangenafweging kunnen maken tussen economie en gezondheid.

Ernstige slaapverstoring

Percentage inwoners in de omgeving van Maastricht Aachen Airport en NAVO-Vliegbasis Geilenkirchen van 18-64 jaar dat ernstige slaapverstoring door vliegverkeer ervaart in 2020

In de zuidelijke flank komt de nodige hinder op conto van Liège Airport, waar het meeste verkeer is en ook 's nachts wordt gevlogen.

2. Gezondheidseffecten

Directeur Ton Coenen noemt de uitkomsten in een brief aan twee vaste Kamercommissies „zorgwekkend”. De Tweede Kamer wordt geadviseerd om voortaan „nadrukkelijk te sturen op de richtwaarden van de Wereldgezondheidsorganisatie”, die strenger zijn dan de in Nederland gehanteerde normen voor geluidhinder door luchtvaart. „Een norm is vaak ook een uitkomst van

een politieke afweging”, constateert Coenen. „Hierdoor bieden deze normen slechts bescherming tegen een deel van de gezondheidseffecten.”

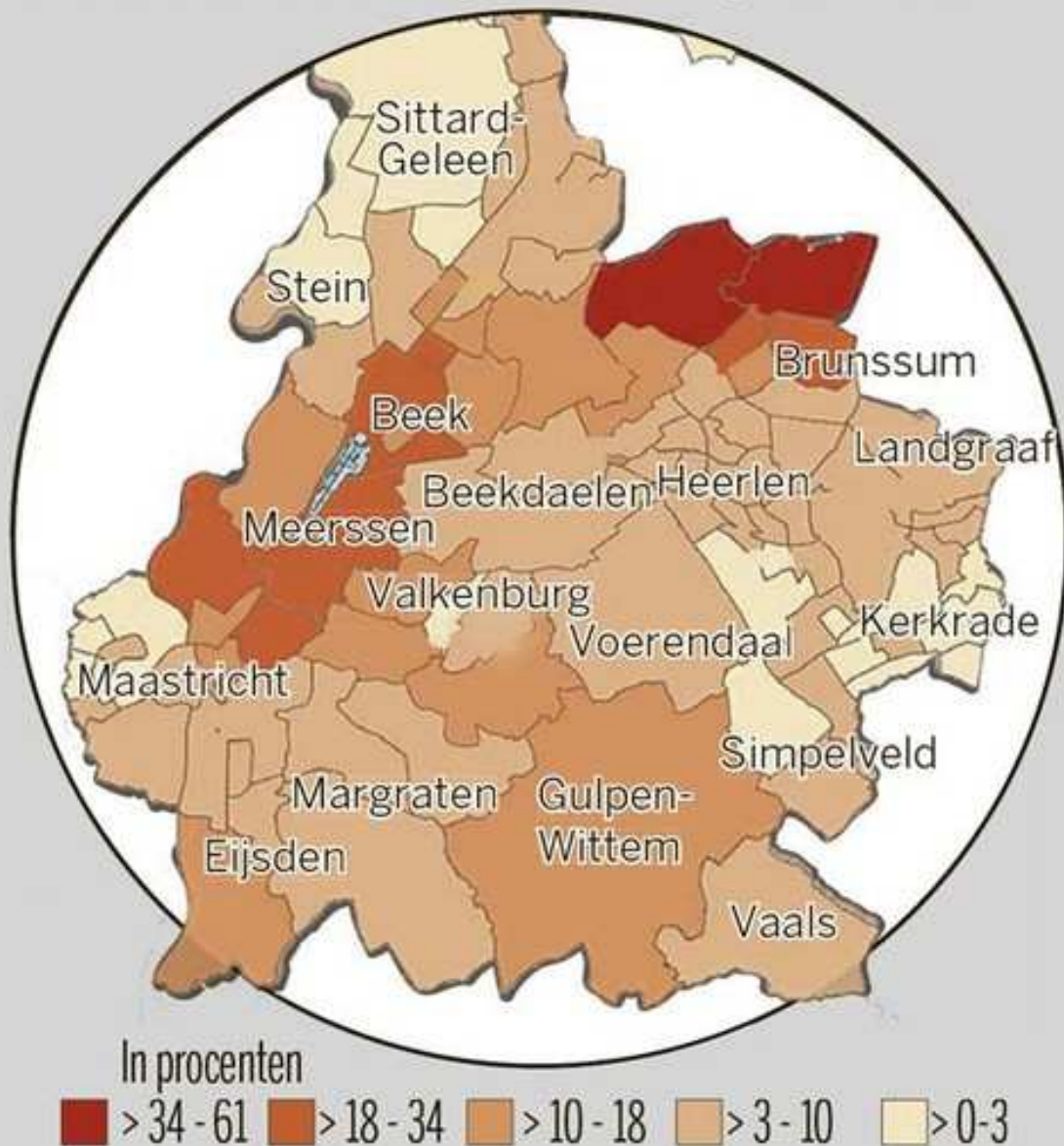
Hoe duidt de koepelorganisatie van de GGD's dit onderzoek? Het rapport geeft inzicht in de omvang van ernstige geluidhinder en slaapverstoring door vliegverkeer, begint Ellen van Roij. „De Gezondheidsraad en de WHO omschrijven geluidhinder als ‘een gevoel van afkeer, boosheid, onbehagen, onvoldaanheid of gekwetstheid, dat optreedt wanneer het geluid iemands gedachten, gevoelens of activiteiten beïnvloedt’.”

Lees ook: ‘Veel meer lawaaipieken voor 14.000 mensen bij groei naar een ‘omgevingsbewust’ vliegveld’, stelt Denktank-MAA

De functie van slaap is rust te verschaffen aan lichaam en hersenen, vervolgt Van Roij. „Slapen spaart energie, biedt herstel van lichamelijke en mentale inspanning en geeft een prettig gevoel. Verstoorde slaap kan overdag tot uiting komen in een gevoel van vermoeidheid, een algemeen verminderd welbevinden, slaperigheid, verslechtering van de prestatie en toegenomen irritatie. Geluidhinder en slaapverstoring kunnen ook leiden tot stress. Langdurige stress kan weer leiden tot chronische effecten, zoals verhoogde bloeddruk en verhoogde niveaus van stresshormonen: dit verhoogt het risico op hart- en vaatziekten en op psychische aandoeningen.”

Ernstige geluidhinder

Percentage inwoners in de omgeving van Maastricht Aachen Airport en NAVO-Vliegbasis Geilenkirchen van 18-64 jaar dat ernstige geluidhinder door vliegverkeer ervaart in 2020

In de zuidelijke flank komt de nodige hinder op conto van Liège Airport, waar de meeste verkeer is en ook 's nachts wordt gevlogen.

3. Thuiswerken

Ondanks een vermindering van het aantal vluchten werd in het eerste coronajaar 2020 gemiddeld meer hinder ervaren door vliegverkeer dan in 2016. 'Een mogelijke verklaring is dat is gevraagd naar de ervaren hinder thuis, en mensen ten tijde van de coronapandemie meer thuis waren', schrijven de onderzoekers. 'Daarnaast kan meespelen dat is gevraagd naar de beleving over de afgelopen twaalf maanden. Het is denkbaar dat mensen vooral de periode vóór de

coronapandemie in ogenschouw hebben genomen, omdat er toen meer hinder werd ervaren. Ook kan het zijn dat ze na maanden van relatieve stilte juist extra overlast ondervonden van het weer op gang komende vliegverkeer.'

Lees ook: [Knarsetandend neigt een meerderheid van het Limburgse parlement naar openhouden van Maastricht Aachen Airport](#)

Daarnaast is bekend dat ervaren geluidhinder en slaapverstoring niet alleen afhankelijk zijn van daadwerkelijke blootstelling, maar ook van niet-akoestische factoren: gevoeligheid voor geluid en tevredenheid over de woonomgeving. Ook door wegverkeer en burens werd meer geluidhinder ervaren, leerde onderzoek. 'Leeftijd en inkomen hangen samen met ervaren ernstige geluidhinder door vliegverkeer. Mensen met een lager inkomen en oudere mensen ervaren meer hinder.'

4. Inkomen

Slaapverstoring - voor het eerste in de periodieke landelijke peiling meegenomen - blijkt vooral te spelen in de randen van de nacht: tussen 22.00 en 23.00 uur en 06.00 en 07.00 uur. Net als bij geluidhinder hangen leeftijd en inkomen samen met de mate waarin mensen slaapverstoring ervaren, constateren de onderzoekers. 'Daarnaast is er ook samenhang met opleiding en stedelijkheid. Voor slaapverstoring is landelijk nog geen trend beschikbaar, omdat het in 2020 voor het eerst is gemeten.'

Het onderscheid dat gemaakt wordt tussen de categorie 19-64 jaar en 65-plussers bevreemdt enigszins. Er is voor gekozen om voor het belevingsonderzoek op eerstgenoemde groep te focussen, omdat daar meer gegeven over bekend zijn, meldt de verantwoording. De door ouderen ervaren geluidhinder is wel meegenomen in de reguliere Gezondheidsmonitor Volwassenen en Ouderen. Het voorliggende belevingsonderzoek zou met ouderen overigens niet milder zijn uitgevallen. Ouderen ervaren volgens de GGD juist meer geluidhinder.

Lees ook: [Luchthaven Beek kan flink groeien, maar alleen als omwonenden erop vooruitgaan](#)

Waar wordt ernstige geluidhinder ervaren veroorzaakt door vliegverkeer?

Gemeente (indeling 2020)	2016		2020	
	Aantal 19-64 jaar	% ernstige geluidhinder	Aantal 18-64 jaar	% ernstige geluidhinder
Beek	387	8,5*	858	19,4*
Beekdaelen	1.019	19,5	1.459	18,1
Brunssum	1.147	16,0	1.033	15,6
Eijsden-Margraten	1.327	6,4	1.041	9,4
Gulpen-Wittem	395	1,4*	429	11,6*
Heerlen	2.328	4,0	1.837	4,3
Kerkrade	1.034	2,7	1.130	2,5
Landgraaf	942	1,0*	1.099	4,2*
Maastricht	2.573	2,2*	3.228	7,2*
Meerssen	823	8,3*	865	22,9*
Simpelveld	572	1,2	373	3,2
Sittard-Geleen	2.089	4,0*	1.936	6,8*
Stein	1.019	3,3	940	3,8
Vaals	258	1,9*	344	8,4*
Valkenburg	564	3,5*	663	8,9*
Voerendaal	342	3,1	410	3,8
Zuid-Limburg	16.819	5,0*	17.645	8,0*

* Beduidend verschil tussen 2016 en 2020.

5. Provinciebestuur neemt belevingsonderzoek GGD's voor kennisgeving aan

Een vliegtuig boven Geverik. — © archief De Limburger/Roger Dohmen

Denktank-MAA stelt dat het onderzoek van de GGD's de groeiplannen van het vliegveld in Beek ondergraaft. Zo worden omgerekend beduidend meer mensen als ernstig gehinderde aangemerkt dan op basis van het 'toekomstrapport' van Pieter van Geel uit 2019 en een latere maatschappelijke kosten- en batenanalyse.

Volgens Denktank zijn plannenmakers uitgegaan van aannames en een rekenmethode die niet toepasbaar zijn voor Maastricht Aachen Airport en omgeving. De prognoses voor de groeiscenario's zouden daarom niet meer kloppen. Aan de betrokken gemeenten is een brief gestuurd met het advies druk uit te oefenen op Provinciale Staten.

Gedeputeerde Staten laten weten dat ze kennis hebben genomen van het belevingsonderzoek en verwijzen naar de beslissende vergadering over het vliegveld van 3 juni jl.: „Provinciale Staten hebben toen besloten om de geluidsoverlast te laten afnemen met de aantallen genoemd in Amendement 145 en daar verandert dit onderzoek niets aan.”

Het amendement zal leidend zijn bij het vaststellen van de groeikaders, benadrukken GS: „De business case voorziet in het in fases terugbrengen van het aantal ernstig gehinderden.”

Gaat het onderzoek voor wat de provincie betreft nog een rol spelen voor het Omgevingsfonds? „Het Omgevingsfonds moet de komende tijd nog verder vorm krijgen. Bij het inrichten wordt gestreefd naar een maximaal effect voor de omgeving en de leefomgeving.